

Kunnskapsdepartementet

Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref:

Vår ref: 2016/54738-2

Arkivkode: 008

Dato: 21.10.16

Svar på høring om nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) viser til deres brev av 05.07.2016, vedrørende høring om nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningsresultater.

Regjeringen har som mål at offentlig finansiert forskning skal være åpent tilgjengelig for alle. Kunnskapsdepartementet har etablert en arbeidsgruppe som har laget nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningspublikasjoner. I tillegg har de foreslått tiltak for å få til en raskest mulig overgang til åpen publisering. Rapporten som er utarbeidet av arbeidsgruppen peker på viktige utfordringer og forutsetninger for åpen tilgang til norske fag- og forskningspublikasjoner. Umiddelbar og fri tilgang til forskningspublikasjoner for alle vil gi store gevinster og bidra til å bygge kunnskapssamfunnet. Arbeidsgruppen mener at Norge bør støtte opp om EUs konkurranseråd sitt vedtak om full åpen tilgang til forskningspublikasjoner innen 2020.

Bufdir skal gi faglige anbefalinger og råd som skal legges til rette for lokal og regional praksisutvikling med bakgrunn i tilgjengelig kunnskap. Her er vi avhengig av forskning til støtte for dette, og det er i samfunnets interesse at forskning som er offentlig finansiert også blir gjort offentlig tilgjengelig. Bufdir er interessert i at vi som et fagdirektorat, våre samarbeidspartnere, all offentlig forvaltning og andre som kan ha nytte av tilgang til forskningsresultater får tilgang til relevant forskning. Vi mener at arbeidsgruppens forslag vil legge bedre til rette for dette, og vi støtter derfor arbeidsgruppens forslag både til nasjonale retningslinjer og foreslåtte tiltak for å få til en rask overgang til åpen publisering.

Høringsinstansene er bedt om å gi et høringssvar som følger rapportens tre hoveddeler. Bufdirs kommentarer er gitt i kursiv skrift og følger denne strukturen.

Rapportens del 1. Nasjonale mål og retningslinjer

I rapporten til Kunnskapsdepartementet foreslår arbeidsgruppen følgende nasjonale retningslinjer for åpen tilgang til forskningspublikasjoner:

1. Forskere finansiert av norske offentlige midler skal som førstevalg publisere sine vitenskapelige artikler i tidsskrift med åpen tilgang (såkalt gull Open Access).
2. Forskere som velger tidsskrift uten åpen tilgang, skal gjøre artikkelen åpent tilgjengelig i et vitenarkiv (såkalt grønn Open Access). Tilgang bør gis maksimalt seks måneder etter

publisering for STM-fagene (Science, Technology and Medicine) og tolv måneder for humaniora og samfunnsvitenskap i tråd med EU-kommisjonens anbefalinger.

3. Alle forskningsutførende institusjoner skal sørge for at deres forskningsartikler deponeres i et eget vitenarkiv senest ved publiseringstidspunktet, uavhengig av publiseringskanal og uavhengig av om det er mulig å gjøre dem åpent tilgjengelig. Deponering er en forutsetning for at artiklene skal telle i den resultatbaserte omfordelingen.
4. Institusjoner og konsortier som forhandler avtaler med forlag om kjøp av tilgang til elektroniske ressurser skal sørge for at avtalene inneholder tiltak som
 - a. muliggjør åpen tilgang,
 - b. er transparente med hensyn til betingelser og
 - c. er budsjettnøytrale.
5. Offentlige forskningsfinansierende institusjoner skal bidra til å dekke kostnader til åpen publisering. Private og ideelle organisasjoner som finansierer forskning oppfordres til det samme.
6. Alle forskningsutførende og forskningsfinansierende institusjoner skal etablere eller revidere egne retningslinjer for åpen tilgang i tråd med de nasjonale retningslinjene.
7. Alle forskningsutførende institusjoner skal legge til rette for infrastruktur og administrative rutiner som gjør det enkelt for forskerne å følge retningslinjene.

Bufdir har ingen innsigelser mot arbeidsgruppens foreslåtte nasjonale retningslinjer.

Rapportens del 2. Tiltak og forutsetninger

For å lykkes med å iverksette retningslinjene og få til en raskest mulig overgang til åpen publisering, foreslår arbeidsgruppen tiltak på en rekke områder. Det foreslås tiltak innenfor finansiering, teknisk infrastruktur, internasjonal samordning og informasjonsarbeid.

Bufdir har ingen innsigelser mot arbeidsgruppens foreslåtte tiltak og forutsetninger.

Rapportens del 3. Bakgrunn og drøfting

Arbeidet for åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner har foregått i mange år. Det gjenstår mye arbeid før de forskningspolitiske målene på området er realisert, og arbeidsgruppen mener at det er en del av forskersamfunnets ansvar å få bedre fremdrift i dette arbeidet. Blant annet gjøres det en drøfting i forhold til akademisk frihet og ansvar, varianter av åpen tilgang, økonomiske forhold, evaluering av forskning, internasjonal koordinering, krav om deponering, fordelene med et felles nasjonalt vitenarkiv og forfatterrettigheter, etc.

Bufdirs kommentar:

Drøftingen beskriver behovet for et nasjonalt vitenarkiv som er åpent tilgjengelig. Bufdir mener at et slikt arkiv bør være så omfattende som mulig og også gi tilgang til fulltekst og eventuelt referanser der det er lagt begrensninger på bruk av publikasjonen. I et brukerperspektiv er det viktig at tjenesten har et godt søkeverktøy, og at man bør få muligheten til å søke i flere relevante baser som Oria, Nora, Nasjonalbiblioteket, CRISStin og andre nasjonale eller lokale vitenarkiv i et felles grensesnitt. Forutsetningen for utnyttelsen av en slik tjeneste er god og kontrollert bruk av metadata i registreringen av publikasjonene.

Bufdir anbefaler at Kunnskapsdepartementets høring bør sees i sammenheng med Kulturdepartementets høring om pliktavlevering: «Ny forskrift om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokument og endringer i forskrift til åndsverksloven». Begge høringsnotatene viser til sammenfallende utfordringer knyttet til innsamling og formidling av blant annet digitalt forskningsmateriale, herunder

forfatterrettigheter, bevaring og metadata. Nasjonalbiblioteket, som er ansvarlig pliktavleveringen, har gode rutiner og kompetanse på metadata og bevaring av publikasjoner, og kan være en mulig aktør også i utviklingen av en nasjonal arkivfunksjon for norsk forskning. Alle dokumenter som omtales i rapporten er også omfattet av avleveringsplikten, og skal derfor avleveres og gjøres tilgjengelig i henhold til gjeldende lovverk.

Med hilsen

Mari Trommald (e.f)
direktør

Bjørn Lescher-Nuland
avdelingsdirektør (fung.)

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.